

EĞİTİM KURUMLARINDA KRİZ YÖNETİMİ: BASINDA YER ALAN HABERLERİN ANALİZİ

Zeren Zeynep KOÇ

ÖZET

Çalışmada, kriz ve kriz yönetimi kavramlarını farklı tanımlamalarla değerlendirip ortaya çıkan farklılıktan hareketle ve daha önceki çalışmalardan faydalanılarak, eğitim kurumları açısından kriz kavramının genel özelliklerinden bahsedilmiştir. Okullarda olası kriz durumlarında yapılabilecek etkili müdahalelerden ve bu müdahaleleri yapabilmek için kriz ekibinin oluşturulması gerektiğinden söz edilmiştir. Çalışmanın bulgu kısmı Türkiye’de ki eğitim kurumlarında ortaya çıkan ve basına yansıyan haberler aracılığıyla oluşturulmuş ve yorumlanmıştır. Buradan hareketle eğitim kurumlarında kurum yönetiminin yapması gereken müdahale planlamalarına değinilmiştir. Aynı zamanda krize yol açan nedenler üzerinde değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kriz, kriz yönetimi, eğitim kurumlarında kriz, kriz nedenleri.

CRISIS MANAGEMENT IN EDUCATIONAL COURSES: ANALYSIS OF NEWS IN THE PRESS

ABSTRACT

In the study, the general features of the concept of crisis have been mentioned in terms of educational institutions by evaluating the concepts of crisis and crisis management with different definitions and by taking advantage of the difference and taking advantage of previous studies. It has been mentioned that there are effective interventions that can be made in schools in case of possible crisis and that crisis team should be formed in order to be able to do these interventions. Some of the findings of the study have been created through the news media and the resulting reflected in educational institutions in Turkey and interpreted. From this point of view, the intervention plans that institutional management should make in educational institutions are mentioned. At the same time, evaluations were made on the causes leading to the crime.

Key Words: Crisis, crisis management, crisis in educational courses, why crisis

GİRİŞ

Teknolojik yeniliklerin hız kazanması ile değişim daha dinamik bir hal almıştır. Yaşanan bu dinamik ortama ayak uydurabilme, değişimi yakalayabilme bireylerin/kurumların varlıklarını devam ettirebilmeleri için oldukça önemlidir. Ancak, yaşanan bu yenilik süreci ani değişimleri, kimi zaman ise belirsizlikleri beraberinde getirir. Geleceğe yönelik belirsizliğin yaratmış olduğu şüphe, endişe, gerginlik ve kaygı duyguları insanları/kurumları huzursuzluğa itmektedir. İnsanoğlunun doğası gereği geleceği öngörme isteği, hissedilen endişenin azaltılması için her zaman var olmuştur. Bu istekle, bireyler/kurumlar güvensizlik duydukları durumları azaltmaya yönelik olarak önlemler almaya yönelmektedirler. Çünkü güvensizlik oluşturan durumlar, öngörülemeyen olaylar zamanla krizlere yol açabilmektedir.

Krizle sebep olabilecek durumların çeşitlilik göstermesi ve yaşanan kriz olaylarının etkisinin küresel boyutta hissedilmesi bireylerin ve aynı zamanda kurumlarında daha net bir şekilde öngörülerin yapılmasını zorunlu kılmıştır. Yaşanan kriz durumları kriz yönetimi konusunu, krize müdahale ve kriz oluşumunu engelleyici çalışmaların önemini arttırmıştır. Kurumların özellikle de eğitim kurumlarının bu tarz kriz müdahalelerini etkin kullanabilmeleri büyük bir önem taşımaktadır.

Krizlerin ortaya çıkışına yol açan nedenler farklılık gösterebilmektedir. Bu nedenler arasında dış çevreden kaynaklı faktörler gibi eğitim-öğretim hizmeti sunan kurumlar, gerek devlet gerek özel olsun buldukları çevre ile etkileşim halinde olması örgütü fiziki anlamda bulunmuş oldukları konumunu da etkilemektedirler. Eğitim kurumlarının dışında kalan her yer kurumun dış çevresini oluşturmaktadır. Bu sebeple okulların konumu çok büyük önem arz etmektedir.

Ayyürek'e (2014) göre eğitim kurumlarını dış çevresini; doğal faktörler yani öngörülemeyen, sel sonucu oluşan su baskınları, deprem ve depremin oluşturduğu enkaz, yangın sonucu oluşan tahribat gibi sonrasında gündeme gelen ekonomik faktörler /kaynaklar ve bu kaynaklardan yararlanma düzeyi, mevcut ekonomik durumun yapısı, çalışılan sektörün durumu, rekabet özellikleri gibi, teknolojik gelişmeler yani nitelikli ve kaliteli eğitim sunmak için yeniliklerin takibi ve gerekli alt yapıyı oluşturmak gibi, politik ve yasal düzen ise hükümetlerin hukuksal, ekonomik, sosyal, siyasal ve eğitim alanında alacağı yeni kararlar ve bunların gereklilikleri, uluslararası faktörler ise küresel boyutta meydana gelen ekonomik dalgalanmalar, savaş ve benzeri olaylar, arz talep değişiklikleri gibi gelişmeler örgütler için her an krizlere neden olabilmektedir, son olarak ise toplumsal yapıda ki sosyo-kültürel değişikliklerden meydana gelen krizlerdir (Ayyürek, 2014:18-21).

İç çevre faktörleri ise eğitim kurumunu meydana getiren, örgütün yapısını oluşturan faktörlerdir. Dış faktörler kurum harici ona etki eden faktörlerin yerine bizzat kurumun oluşumu için olması gereken faktörleri ifade etmektedir.

Döş'e (2012) göre iç çevre faktörleri şu şekildedir; okul yönetimi yani müdür, müdür yardımcıları gibi idari süreçlerden sorumlu kişiler, öğretmenler, öğretmenlerin eğitim, idari yönetim, işlenecek programın içeriği, uygulanacak yöntem konularındaki yeterli veya yetersiz olma durumları, öğrenci ve öğrenci gruplarının kurum

çinde ki tutum ve davranışları son olarak ise okulda görev yapan diğer personeli kapsamaktadır (Döş, 2012:330-332). Krizi ortaya çıkaran sebepler bu şekilde belirlendikten sonra krizin genel olarak tanımına bakmak gerekmektedir.

Kökene oldukça eskiye dayanan kriz kavramı; tıp, iktisat, politika, psikoloji gibi bilimlerde farklı olaylara göre ele alındığı için tanımları da farklıdır. Adıgüzel'e (2007) göre kriz kavramı sisteme fiziksel olarak bir etkiye bulunup sistemin yapısını, temelini tehdit eden bir bozukluktur. (Adıgüzel, 2007:8).

Özdemir'in (2002) kriz tanımlamasına göre ise kriz; örgütlerin beklenilmeyen bir zamanda ve durumda meydana gelen, örgüt mekanizmasını tehdit eden, çabuk cevap verilmesi gereken, örgütün çalışma mekanizmalarını yetersiz hale getirerek örgüt amaçlarını tehdit eden gerilim durumudur şeklinde tanımlamıştır (Özdemir, 2002:12). Kriz herhangi bir hazırlık yapılmadan, beklenmedik bir şekilde bir anda gelişen ve fark edilemeyen, gerekli müdahalenin yapılmaması durumunda örgüt için çöküşe sebep olan, iyi değerlendirilirse fırsat yaratabilecek bir durumdur (Akdağ, 2001:34).

Kriz temelde üç aşamadan oluşmaktadır. Gelişim dönemi; körlük yani kriz öncesinde çeşitli örgütsel yetersizlikler, performans düşüklüğünün başlaması, eyleme geçmeme durumu yani değişim yönünde eylem yoktur ve verimliliğin, kalitenin düşmesi; giderlerin, şikâyetlerin artması durumu son olarak yanlış eylemler yani yaşanan değişimlere uygun eylemlerle karşılık verilmez, gerilimler artar, panik başlar ve krizin eşliğine gelinir olmak üzere üç aşamadan oluşur (Adıgüzel, 2007:10). Kriz dönemi, örgütün yapısında bozulmalar, performans düşüşü yaşama durumları meydana gelebilir. Bu dönemde yapılabilecek en iyi şey, doğru ve yerinde kararlar alabilmek, alınan kararlar doğrultusunda stratejiler uygulamaktır. Bu dönemde yine örgütün misyonu, vizyonu ve kurum kültürünü oluşturan değerlerin sağlam bir yapı olarak oluşturulması gerekmektedir (Öztürk, 2010:17). Kriz sonrası dönem ise kriz meydana geldikten sonra ki yani krizin son bulduğu sadece etkilerinin devam ettiği dönemdir. Bu dönemde yeniden oluşabilecek kriz durumunu önlemek ve tedbir almak gerekmektedir. Güleriyüz'e (2015) göre kriz sonrası dönemde yapılması gerekenler; krizin sona erdiğinin anlaşılması ile mevcut durumun analiz edilmesi, kriz sonrası durum için yeni amaç ve hedefler belirlemek, iyileştirmeler yapmak olarak sıralamıştır (Güleriyüz, 2015:71).

Ocak (2006) kriz yönetimini, *"kriz olarak nitelenen durumu ortadan kaldırmak için planlı, sistematik ve rasyonel bir şekilde uygulanan faaliyetler topluluğu"* olarak ifade etmektedir. Kriz yönetimi, verilecek kararları sistemli olarak bir bütün halinde belirlemek ve aşamaları bu şekilde saptamak, belirlenen bu kararları uygulayacak krize müdahale ekibi oluşturmak, uygulama sonuçlarının hızlı bir şekilde geri dönüşünü sağlamak ve yeni kararlar vermeyi kapsamaktadır (Ocak, 2006:42). Bir başka tanıma göre ise kriz yönetimi; örgütlü oluşabilecek kriz durumlarına karşı duyarlılık göstermeye, kriz belirtilerini algılamaya, krizin oluşmasını engellemeye yönelik çalışmaları planlayarak kriz durumlarından en az maliyetle çıkma sürecidir (Öztürk, 2010:24).

Eğitim kurumlarında olası kriz durumları kurumun iç işleyişinde sorumlu olan yani kurumun iç çevresini oluşturan okul yönetiminde ki müdür, müdür yardımcıları, öğretmenler, öğrenciler, diğer okul çalışanları ve

veliler arasında oluşabilecek olumsuzluklardır. Bir diğeri ise kurumun dış çevresi yani kurumun yönetiminde işleyişinde doğrudan etkisi olmayan ama yönlendirebilen sivil toplum kuruluşları, yasa ve yönetmelikler, ekonomik sebepler ve doğal afet sonuçları oluşabilecek kriz durumlarıdır (Bursalıoğlu, 2002:39).

Eğitim kurumlarında yaşanan olası krizler birden fazla sebepten oluşabilmektedir. Bunlar bireylerden kaynaklanan krizler; yani kurum yönetiminden, kurum çalışanlarından ve personelden kaynaklanabilen kurum içi ilişkilerde ki bir takım aksilikler kriz durumu ortaya çıkarabilmektedir. Bu tür kriz durumları bireylerin davranışlarından kaynaklanmaktadır (Aksoy, 2003:41). Bir diğerk kriz sebebi gelişimsel krizler; yani okul çağındaki bireylerin kendilerini ve çevreyi tanıma süreçlerinde karşılaşmış oldukları alkol, uyuşturucu gibi kötü alışkanlıklar ile karşılaşması yada bir takım ailevi olumsuz olayların yaşanması sosyal, psikolojik travmaların oluşması kriz durumlarına verilebilecek diğerk örneklerdir (Adıgüzel, 2007:11). Kurumlarda ekonomik nedenden kaynaklanan krizlere Döş (2012) çalışmasında şu şekilde değinmiştir; finansman kaynağı kamu bütçesinden sağlayan devlet okulları, yeterli finans sağlanamaması sebebi ile kriz yaşayabilmektedirler. Kurum işleyişinde kullanılan araç-gereç ve benzeri kaynakların, yerinde ve zamanında sağlanamaması durumunda problemler yaşanabilmektedir. Yaşanan bu problemler sonucu yeterli önlemlerin alınmaması krize sebep olmaktadır. Okul yönetiminin krize sebep olan durumları önceden belirlemesi ve oluşan krizin büyümemesi için çözüm odaklı kararlar alması gerekmektedir şeklinde bahsedilmiştir (Döş, 2012:333). Bir diğerk kriz sebebi de doğal afetlerden kaynaklanan krizler yani bunlar insan yaşamını tehdit eden çoğu zaman boyutlarının öngörülemediğı ve etkisinin saptanamadığı doğa olaylarıdır. Sel, yangın deprem vb. çevresel olaylar krize sebep olabilmektedir. Kuruların olası doğa olaylarına karşı tedbirli olmaları gerekmektedir (Aksoy, 2003:41).

Eğitim örgütleri açısından kriz yönetimi, “Önceden belirlenmiş bir kriz yönetimi ekibinin, okulda mülkiyeti korumak ve öğrencilerin, personelin, ziyaretçilerin ve kamunun huzur ve güvenliğini sağlamak amacıyla, iç ve dış kaynakları kullanarak kriz durumları için stratejik öneri ve yaklaşımlar geliştiren bir yönetim süreci” (Sayın, 2008:35) olarak tanımlanmaktadır.

Krizle mücadelenin etkin olabilmesi için krize müdahale ekibinin oluşturulması gerekmektedir. Okullarda krize müdahale ekibinin oluşturulmasında ki amaç kriz öncesinde, kriz anında ve kriz sonrasında yapılacak olan müdahalede yetki ve sorumlulukların net bir şekilde belirlenmesi krizin yaratacağı olumsuz durumun azalmasına olumlu etki edecektir (Aksoy, 2003:45). Eğitim kurumlarında ki kriz müdahale planlaması, bir süreci ifade etmektedir. Bu süreçte acil durum müdahale planı, bu planı uygulayacak kriz müdahale ekibinin eğitimi ve yerinde çözüm üretebilmesi için rehberlik edecek prosedürün belirlenmesi bir doküman oluşturulması bir süreci ifade etmektedir. Amaç okul yöneticilerine, çalışanlara, öğrencilere ve velilere kriz öncesi, sırası ve sonrasında yapılacakları planlamaktır (Savcı, 2008:23).

1.1 Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı eğitim kurumlarının işleyişini, bu işleyişte oluşabilecek kriz durumlarını ve kurum içindeki bireylerin belirsizliklerle ya da gerginlik durumlarıyla karşı karşıya kalması halinde, kurumların bu durumlara karşı hazırlıklı olmasını ve yaşanan kriz durumlarına etkili müdahale planlamasının önemine dikkat çekmek; bu süreçte gerçekleştirilebilecek müdahalelerin nasıl olması gerektiğine dair çalışmaları özetlemektir. Bu kapsamda basına yansıyan eğitim kurumlarında ki kriz durumları örnek olarak verilmiş ve yaşanan bu durumlar kurum kapsamının da yorumlanarak analiz edilmiştir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Bu çalışma kapsamında yapılan araştırma ve okumalar kriz ve kriz yönetimi kapsamında genel bir literatür taraması olma ve ana hatları ile konunun açıklanması araştırmanın önemini göstermektedir. Araştırmada kullanılan içerik analiz yöntemi ile kriz kapsamında basına yansıyan haberlerin derlenmesi, bu haberlerden belirli bir kesitin çalışmaya eklenmesi literatürde anlatılan ana hatların örneklendirilmesini ve bunlarında yorumlanması konunun pekiştirilmesini sağlamıştır. Konu günümüz eğitim kurumlarında oluşan sorunların krize sebep olabilecek düzeye gelmesi ve bu süreçte alınabilecek önlemlerin ne derece önemli olduğunu belirtmektedir. Bu sebeple çalışma literatüre ve benzer konularda yapılacak olan araştırmacılara katkı sağlamak açısından önem taşımaktadır.

YÖNTEM

Bu çalışma da nitel araştırma yönteminden faydalanılmıştır. Çalışmanın literatür kısmı oluşturulurken, Google Akademi (<https://scholar.google.com.tr>) ve YÖK Tez Merkezi (<http://www.yok.gov.tr>) web adreslerinde yer alan tez arşivi linklerinden yararlanılmıştır. Arşivde yer alan mevcut çalışmalar arasından konu ile ilişkili aramalar yapılarak literatür kısmı tamamlanmıştır. Çalışma bulguları ise; gazete ve dergilerde basılmış, gündem olmuş ve yayınlamış haberlerden yararlanılarak oluşturulup hazırlanmıştır. Basına yansıyan haberler yorumlanarak sonuç kısmına varılmıştır. Hazırlanan bulgu kısmı konu kapsamında değerlendirilerek içerik analiz yöntemi kullanılıp yorumlanmıştır.

İçerik analiz yöntemi nitel araştırma teknikleri arasında en önemlisi olan ve sosyal bilimler alanında sıklıkla kullanılan tekniklerden biridir. İçerik analizi, belirli kurallara dayalı kodlamalarla bir metnin bazı sözcüklerinin daha küçük içerik kategorileri ile özetlendiği sistematik, yenilenebilir bir teknik olarak tanımlanmaktadır. İçerik analizi özellikle gözlem ve görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde kullanılır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2016: 250, 251).

BULGULAR

“Rahibe kıyafeti' diyerek mezuniyet törenini iptal eden okulda öğrencilerin tepkisi sonuç verdi.”

“Mersin'in Akdeniz ilçesinde ... Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nde okul yönetimi, 'Okulda öğrencileri rahibe gibi o cübbeyle dolaştıramayız' diyerek mezuniyet törenini iptal ettiğini duyurmuş, öğrenciler büyük tepki göstermişti. Lise öğrencileri, okulda yaşananlara ilişkin SoL'a açıklamalarda bulundu.” (SoL, 20 Mayıs 2018).

Kriz konusu kapsamında ele alınan basında ki bu haberde, okul yönetimi tarafından alınan bir karar doğrultusunda da oluşan kriz durumu görülmektedir. Mezuniyette kullanılacak olan cübbe için yapılan 'rahibe gibi' benzetmesi krize sebep olmuş ve basına yansımıştır. Okul yönetiminin böyle bir benzetme ile mezuniyet törenini iptal etmesi öğrenciler tarafından büyük bir tepkiye yol açmıştır. Olayın basına yansımaları okul yönetimi tarafından mevcut krize biran önce el atmalarını gerektirmektedir.

'Okul bahçesinde top oynarken kalp krizinden öldü 12 yaşındaki FU.'ın sınıf arkadaşları ...'

"Alınan bilgiye göre, sabah saatlerinde Onikişubat ilçesindeki B. Ortaokulu'nda arkadaşlarıyla birlikte bahçede top oynayan FU. (12) bir anda fenalaşarak yere yığıldı. Okula çağrılan ambulansla hastaneye kaldırılan FU yapılan müdahalelere rağmen kurtarılamadı. Kalp krizi sonucu hayatını kaybeden FU için arkadaşları oturduğu sırayı çiçeklerle donattı. Öğretmeni tarafından bırakılan sepete öğrencileri duygu ve düşünceleri yazılı notları bıraktı." (Haber Türk, 18 Mayıs 2018).

Bireylerden kaynaklanan krizler olarak literatürde de bahsedildiği gibi yaşanan bu ölüm olayından dolayı okul yönetimi kriz müdahale planlaması yaparak daha sonra oluşabilecek söylentilere karşı önlem almalıdır. Okulda ki öğrenciler tarafından da olabilecek tramva ve üzüntülere karşıda okul yönetiminin gerekli açıklamalarda bulunması gerekebilir.

"Antalya'da ortaokul yedinci sınıf öğrencisi S.Ö. (13) ile lise 10'uncu sınıf öğrencisi A.K. (16) arasında yaşanan duygusal yakınlaşma mahkemeye taşındı."

"Okul yönetimi, polis ve savcılığı harekete geçiren olaylar serisi aynı okulda okuyan A.Ş. (13) isimli öğrencinin cep telefonu ile çektiği video ile başladı. İddiaya göre; kız öğrenci S.Ö. ile A.K., sosyal medya üzerinden mesajlaşıp duygusal yakınlık kurdu. Okul bahçesinin arkasında buluşan öğrenciler birbirlerine sarılıp öpüştü. Bu sırada aynı okulda okuyan A.Ş., S.Ö. ile A.K.'nin videosunu çekti. A.Ş., cep telefonu ile çektiği videoyu olaydan bir gün sonra Facebook Messenger uygulamasıyla S.Ö.'ye gönderdi.

'Müdür Polis Çağırıldı'; S.Ö. de videoyu iki arkadaşı ile paylaştı. Aynı görüntü iki çocuk arasında daha paylaşıldı. Bu sırada çekilen görüntü ile ilgili okulda tartışma yaşanınca devreye okul müdürü ve sınıf öğretmenleri girdi. Görüntüyü izleyen okul müdürü H.R.D. tutanak hazırlayıp polise haber verdi. Okula gelen polis ekipleri, çocukları Antalya Emniyet Müdürlüğü Çocuk Şube Müdürlüğü'ne yönlendirdi." (Hürriyet, 19 Şubat 2008).

Bu yaş grubu okul çağı çocuklarının yapmaya meyilli etik dışı davranışları sonucu eğitim kurumlarında kriz durumları meydana gelebilmektedir. Olası kriz durumları için yönetimin önlem alması gerekmektedir. Basına yansıyan bu haberde öğrenciler arası yaşanan durumun krize sebep olmaması için emniyet güçlerinden yardım alarak olayın büyümemesi ve ilerlememesi için önlem alınmıştır. Okul yönetimleri bu tarz kriz müdahalelerine dışarıdan yardım alarak da krize engel olmaya çalışmaktadırlar.

'Öğretmenin cinsel istismarına uğrayan çocuk okulda sinir krizi geçirerek bayıldı.'

'Fen Bilgisi öğretmenin cinsel istismarına uğrayan çocuğun okulda sinir krizi geçirerek bayılmasıyla istismar skandalı ortaya çıktı. Okulda sinir krizi geçirip bayılan K.T.'nin öğretmenlerine olayı anlatmasıyla ortaya çıkan cinsel istismar sonrası başlatılan soruşturmada, Abdullah T., tutuklandı. İskenderun 2'nci Ağır Ceza Mahkemesi'nde, hakkında 'tehdit, hürriyeti yoksun kılma ve cinsel istismar' suçlarından dava açılan Abdullah T., yaptığı savunmalarında suçsuz olduğunu ileri sürdü. Son kez hakim karşısına çıkan Abdullah T., 22 yıl 10 ay ağır hapis cezasına çarptırıldı.' (İleri Haber, 25 Eylül 2017).

Kurum çalışanları tarafından da yaşanabilecek kriz durumları söz konusu olabilmektedir. Yukarıdaki habere göre öğretmenin öğrencisine yapmış olduğu cinsel istismar skandalı okul yönetimi tarafından krize sebep olmuştur. Eğitim kurumu adına olumsuz bir davranış olan bu olay veliler tarafından ve okulda eğitim gören öğrenciler tarafından da endişe ve kaygıya sebep olabilmektedir. Oluşabilecek bu olumsuz imajın ve veliler tarafından hissedilecek olan güvensizlik ortamının ortadan kalkması için öğretmene açılan soruşturma ile hapis cezası verilerek kriz müdahalesin de bulunulmuştur.

'Düzce'den deprem haberleri peş peşe geldi! O ilçede okullar tatil oldu...'

'Sabah saatlerinden itibaren 3 tane deprem haberinin geldiği Düzce'nin Gölyaka ilçesinde okullar tatil edildi. Büyüklükleri 2.7, 3.1 ve 3.5 olan depremler sonrasında derste olan öğrenciler korku dolu anlar yaşadı. Tarihte bugün Türkiye'de iki büyük deprem meydana gelmiş ve büyük çapta can ve mal kaybı oluşmuştur.' (Sözcü, 28 Mart 2018).

Basına yansıyan bu habere göre okulda oluşan kriz durumu doğal afet sonucu meydana gelen kriz olarak görülmüştür. Okulda eğitim öğretim devam ettiği bir saatte yaşanan olayın büyük bir paniğe sebep olduğu ifade edilmiştir. Okul yönetiminin can kaybı yaşanmaması için okulları tatil etmesi krize müdahalesini göstermektedir.

'İzmir Atatürk Lisesi'ndeki 'İzmir Marşı krizi' ile ilgili okul müdürü hakkında soruşturma başlatıldı.'

'İzmir Atatürk Lisesi'nin mezuniyet töreninde öğrencilerin, "İzmir Marşı"nu söylemesini engelleyen okul müdürü S. D. hakkında idari soruşturma başlatıldı. Söz konusu olayla ilgili Doğan Haber Ajansı'nın abonelerine servis ettiği cep telefonu kaydında okul müdürünün, "Bu okulun bahçesinde yalnızca Atatürk Lisesi marşı çalınır." dediği duyuluyor. Marş krizi ile ilgili Milli Eğitim Bakanlığı'nca müfettiş görevlendirildiği, olayın araştırılacağı belirtildi.' (BBC, 16 Mayıs 2018).

Zeren Zeynep KOÇ

Okul yönetimi tarafından engellenmek istenen duruma karşı gelen tepkiler neticesinde oluşan kriz durumu yukarıda ki haberde aktarılmıştır. Burada yaşanan okul yönetimi ve öğrenciler arası kriz durumu siyasi bir boyut taşıdığı için Milli Eğitim Bakanı tarafından atanan müfettiş denetimi ile müdahalede bulunulmuştur.

“Adana Okullar tatil mi sel uyarısı son dakika açıklama Adana Valiliği 8 Ocak okullar tatil mi?”

“Adana'da dün okullar tatil edilirken 5 Ocak için valilikten yeni bir açıklama bekleniyordu! Adana'da okullar bugün tatil mi? sorusuna beklenen yanıt geç gelmiş olsa da hava durumu ile ilgili Adana'da Meteoroloji'den sel uyarısı yapıldı. Adana valiliği bu uyarı üzerine okulların tatil edildiğini ve çocukların erken alınması için bir duyuru yayınladı. Adana'nın saatlik hava durumu tahmini de Meteoroloji sitesinden yayınlandı. Adana valiliği okulların tatil edilmesinin üzerine sel uyarısı da verdi.” (Star, 5 Ocak 2018).

Basına yansıyan bu habere göre yaşanan sel felaketi sonucu eğitime ara verilmesi kararı alınmıştır. Krizin büyümemesi için medya aracılığı ile duyurulan meteoroloji hava tahminlerinden yararlanılarak öğrencilerinde erkenden okuldan alınması için çağrıda bulunulmuştur. Okul yönetiminin burada etkin bir şekilde müdahalesi krizin olası boyutunu azaltmıştır.

“Okulda çiğ köfte krizi! 40 öğrenci zehirlendi.”

“Olay dün saat 12.00 sıralarında Selçuk ... İlkokulu'nda meydana geldi. İddiaya göre velilerin evden getirdiği yemeklerle kermes yapılan okulda, çocuklar bir velinin yaptığı çiğ köfteyi yedi. Çiğ köfteyi yiyen çocuklarda bulantı ve kusma belirtisi ortaya çıkınca okula 112 ekipleri çağrıldı. Bulantı ve kusmanın en az 40 çocukta görülmesi üzerine okula çok sayıda 112 ekibi sevk edildi. Çocuklar yapılan ilk müdahalenin ardından ambulanslarla Selçuk Devlet Hastanesi'ne kaldırıldı. Hastanede tedavi altına çocukların yaklaşık 30'u taburcu olurken geri kalanının da tedavisinin devam ettiği öğrenildi.” (Mynet, 16 Aralık 2017).

Veliler aracılığı ile yapılan okulda ki kermes etkinliği sonunda yaşanan zehirlenme olayı ile ortaya çıkan kriz durumuna ambulansın çağrılması ile müdahalede bulunulmuştur. Böyle etkinliklerle dışarıdan gelen gıda maddelerinin soruna yol açmaması açısından ön kontrolünün yapılması yada bilindik yerlerden gelen gıda maddelerinin alınması gerekmektedir. Burada önemli olan kriz ortaya çıkmadan önce yapılabilecek müdahalelerdir.

“ Kız Lisesinde Korkutan Yangın.”

“Beşiktaş Dereboyu Caddesindeki beş katlı ... Kız Meslek Lisesi ve Anadolu Kız Meslek Lisesinin en üst katında dün 01:30'da henüz belirlenemeyen bir nedenle yangın çıktı. İlk anda okul görevlilerinin müdahale ettiği yangın, dördüncü katı yemekhane olarak kullanılan okulun çatısına da sıçradı. Yatakhane kalan 130 öğrenci kantine sığınırken, yangın itfaiyenin bir saatlik çalışması sonucu söndürüldü.” (Milliyet, 26 Mart 2002).

Basına yansıyan bu habere göre sebebi bilinemeyen yangının yaratmış olduğu krize yönetim tarafından müdahale de bulunulduğu görölmektedir. Yatakhaneli olan okulda çıkan yangının uzun sürmesi felaketi arttıran bir durum olabilmektedir. Bu tarz durumlarda okul yönetimlerinin krize müdahale planlaması ve krize müdahale ekibini oluşturmaları gerekmektedir. Okullarda bulunması gereken alet ve teçhizatların da tam olması krize müdahaleyi kolaylaştırmaktadır.

“Lise öğrencisi, okulda 3'üncü kattan atlayarak intihar etti.”

“İZMİR, (DHA)- İZMİR'in Konak ilçesinde, psikolojik sorunları olduğu iddia edilen lise ikinci sınıf öğrencisi D. Ş. (17), okulunun üçüncü katındaki sınıfın penceresinden atlayarak yaşamına son verdi. Olay, bugün öğle saatlerinde Tepecik semtindeki 50'nci Yıl Anadolu Lisesi'nde meydana geldi. Psikolojik sorunları olduğu iddia edilen Demircan Ş., ders saatinde okulunun 3'üncü katındaki boş bir sınıfın penceresinden kendisini boşluğa bıraktı. Ağır yaralanan Demircan Ş., öğretmenlerin ihbarı üzerine gelen sağlık ekiplerince Tepecik Eğitim ve Araştırma Hastanesi'ne kaldırıldı. Burada tedaviye alınan D. Ş. yapılan müdahalelere rağmen kurtarılamadı. Olağanüstü durumlarda psikolojik destek sağlamakla görevli olan, İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı krize müdahale ekipleri okulda çalışma başlattı. Polisin olayla ilgili soruşturmasının sürdüğu belirtildi.” (Hürriyet, 28 Mart 2018).

Yukarıda bahsi geçen lise öğrencisinin ders saatinde intihar girişiminde bulunması okul çevresinde büyük yankı bulan bir durum olmuştur. Bireylerden kaynaklı oluşan kriz durumlarına örnek olarak gösterilebilir bu durumdur. Duruma müdahale için İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı krize müdahale ekipleri görevlendirilmiş ve bu kapsamda çalışmaların başlandığından bahsedilmiştir. Bu tarz kriz olaylarının önceden tahmin edilmesi ve bu yönde önlem alınması çok güçtür. Bu sebeple yaşanan olaylar sonucunda hızlı ve etkin çözümlerin yapılması gerekmektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Basına yansıyan haberlerde de görüldüğu üzere önceden tahmin edilebilir kriz durumları ve tahmin edilemeyen kriz durumları mevcuttur. Özellikle eğitim kurumlarının da oluşabilecek bireylerden kaynaklı kriz durumlarının sıkça yaşandığı görölmektedir. Gerek kurum çalışanları olarak okul yönetimi, hocalar gibi gerek öğrencilerden kaynaklı yaşanan kriz durumları krize müdahale durumlarını doğurmaktadır. Okul yönetimleri olası kriz durumlarına müdahaleler de etkin ve hızlı olmalıdırlar. Bu sebeple daha önceden krize müdahale planları oluşturulmalı ve bu kapsamda müdahale ekibi kurulmalıdır. Bu tarz çalışmaların daha önceden yapılması kriz durumlarının da krizin daha kısa sürmesine ve etkin bir sonuç alınmasına da katkı sağlamaktadır.

Eğitim kurumlarının doğal afetler yolu ile de karşılaşmış oldukları sel, deprem gibi kriz durumları olmaktadır. Bu tarz durumlar eğitim kurumlarının da öğrencilerin olması sebebi ile de daha kritik bir öneme sahiptir. Bu tarz

kurumların bulunmuş oldukları coğrafi konum ve iklim şartlarına göre alınması gereken önlemleri de farklılaştırmaktadır. Örneğin; Karadeniz Bölge sinde olan herhangi bir eğitim kurumunun olası sel felaketine göre önlemlerini almış olması ve bu kapsamda fiziki yapının oluşturulması sağlanmalıdır. Ya da tam tersi deprem bölgesi kapsamında yer alan bir okulunda olası kriz durumuna karşı yeterli donanıma sahip olması gerekmektedir.

Bu kasamda MEB'e bağlı okullara yeterli finansal kaynak sağlanmalı ve okullar tam teçhizatlı bir şekilde kriz durumlarına hazırlıklı olmalıdır. Dolayısı ile burada krize sebep olabilecek yeni bir etken ekonomik sebepler ortaya çıkmaktadır. Bu sebeplerde eğitim kurumlarında bu tarz sorunların yaşanmaması için okul yöneticilerinin eksik ve arızalı durumları gerekli yerlere bildirmesi öncesinde önlemlerin alınması gerekmektedir. Sonuç olarak fiziki yetersizliklerden yada öngörülemeyen doğa olaylarından kaynaklı kriz durumlarının dışında olası durumlar için yönetimin etkin kararlar alması ve bu doğrultuda çözüm yolları oluşturması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, S. (2007). İlköğretim Okul Müdürlerinin Deprem İle İlgili Kriz Yönetimine İlişkin Yeterlikleri (*Yüksek Lisans Tezi*). Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması Ve Ekonomisi Bilim Dalı, İstanbul.
- Akdağ, M. (2001). Halkla İlişkiler ve Kriz Yönetimi, (*Yüksek Lisans Tezi*). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Aksoy, H. H. Ve AKSOY, N. (2003). Okullarda Krize Müdahale Planlaması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, Yıl: 2003, Cilt: 36, Sayı: 1-2*, Ankara.
- Aksu, A. (2009). Kriz Yönetimi Ve Vizyoner Liderlik. *Journal of Yasar University, 4(15), 2435-2450*,
- Ayyürek, O. (2014). Eğitim Örgütlerinde Kriz Yönetimi: Van Depremi Örneği, (*Yüksek Lisans Tezi*). Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Teftişi Planlaması Ve Ekonomisi Bilim Dalı, Van.
- BBC. 'İzmir Atatürk Lisesi'ndeki 'İzmir Marşı krizi' ile ilgili okul müdürü hakkında soruşturma başlatıldı.' 16 Mayıs 2018.
- Bursahoğlu, Z. (2002). Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış, Ankara, Pegem A. Yayıncılık, Onikinci Basım, 2002. (Pdf)
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. Demirel, F., (2016). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. 22. Baskı: Aralık 2016, Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Döş, İ. ve Cömert, M. (2012). İlköğretim Okullarında Kriz Yönetimi Hakkında Okul Müdürlerinin Görüşleri, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Yıl: 2012 Cilt: 9 Sayı: 20, s. 329-346*.
- Güleryüz, İ. (2015). Kriz Yönetimi Süreci, Örnek Bir Vaka İncelemesi: Soma Faciası, (*Yüksek Lisans Tezi*). Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Yönetim Ve Organizasyon Programı, İzmir.
- Haber Türk. 'Okul bahçesinde top oynarken kalp krizinden öldü 12 yaşındaki Ömer Faruk Uçar'ın sınıf arkadaşları ...' 18 Mayıs 2018.
- Hürriyet. "Antalya'da ortaokul yedinci sınıf öğrencisi S.Ö. (13) ile lise 10'uncu sınıf öğrencisi A.K. (16) arasında yaşanan duygusal yakınlaşma mahkemeye taşındı." 19 Şubat 2008.
- Hürriyet. "Lise öğrencisi, okulda 3'üncü kattan atlayarak intihar etti." 28 Mart 2018.
- İleri Haber. 'Öğretmenin cinsel istismarına uğrayan çocuk okulda sinir krizi geçirerek bayıldı.' 25 Eylül 2017.
- Milliyet. "Kız Lisesinde Korkutan Yangın". 26 Mart 2002
- Mynet. "Okulda çiğ köfte krizi! 40 öğrenci zehirlendi". 16 Aralık 2017
- Ocak, Y. (2006). Ortaöğretim Okullarında Kriz Yönetimi (Edirne İli Örneği). (*Yüksek Lisans Tezi*). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Öğretim Ve Sınav Yönetmeliğinin Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması Ve Ekonomisi Bilim Dalı, Edirne.

-
- Özdemir, A. T. (2002). İlköğretim Okul Müdürlerinin Kriz Yönetimi Konusundaki Koordinasyon Yeterliliklerinin Değerlendirilmesi, (*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Öztürk, B. (2010). Kriz Yönetimi Ve Örnek Bir Uygulama. (*Yüksek Lisans Tezi*). Yıldız Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Fen Bilimleri Enstitüsü Endüstri Mühendisliği Anabilim Dalı Sistem Mühendisliği Programı, İstanbul.
- Savçı, S. (2008). Ortaöğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Kriz Yönetimine İlişkin Algıları. (*Yüksek Lisans Tezi*). Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Denetimi Planlaması Ve Ekonomisi Bilim Dalı, Denizli.
- Sayın, N. (2008). Ortaöğretim Kurumlarında Kriz Yönetimi Stratejisinin İncelenmesi (İstanbul İli Örneği). (*Doktora Tezi*). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Yönetimi Ve Denetimi Bilim Dalı, İstanbul.
- Sol. "Rahibe kıyafeti' diyerek mezuniyet törenini iptal eden okulda öğrencilerin tepkisi sonuç verdi." 20 Mayıs 2018.
- Sözcü. 'Düzce'den deprem haberleri peş peşe geldi! O ilçede okullar tatil oldu...' 28 Mart 2018.
- Star. "Adana Okullar tatil mi sel uyarısı son dakika açıklama Adana Valiliği 8 Ocak okullar tatil mi?" 5 Ocak 2018.